INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

ANALÝZA

Listopad 2026

Nedávný hospodářský výkon Polska jako inspirace pro Českou republiku

Martin Zeman

Shrnutí

Polská hospodářská transformace je proto často označována za „polský ekonomický zázrak“. Navzdory dosaženým úspěchům však zůstává otázkou, do jaké míry je současný model růstu dlouhodobě udržitelný. Země totiž čelí řadě nových výzev, mezi které patří stárnutí populace, rostoucí fiskální tlak, energetická transformace, nedostatek pracovní síly či potřeba přechodu od ekonomiky založené na nižších nákladech k ekonomice založené na inovacích a vyšší přidané hodnotě.

Hlavní body

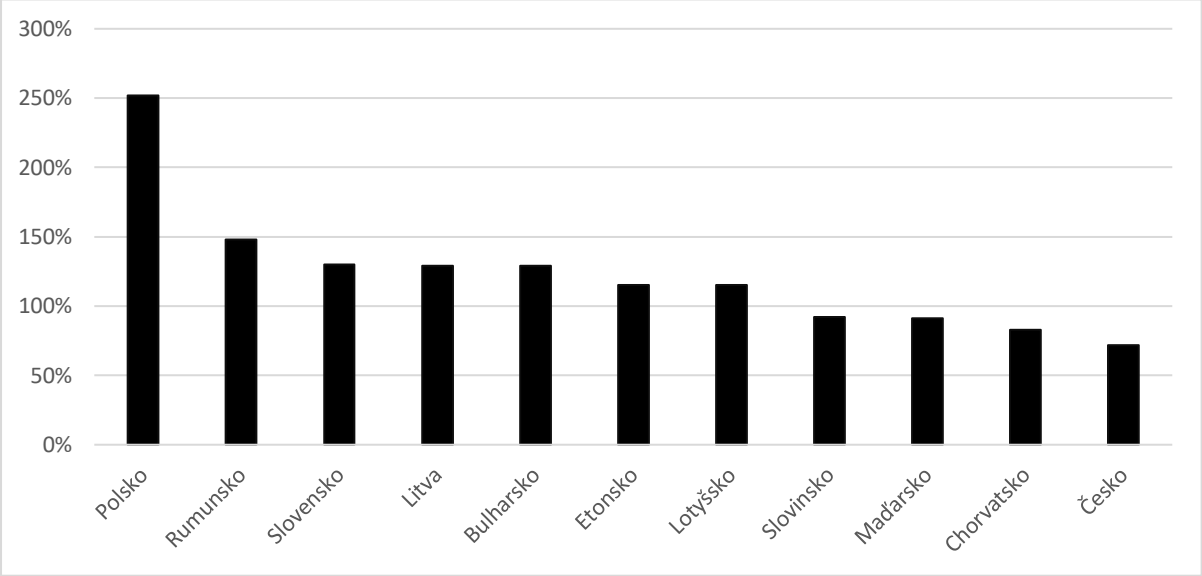
- Transformace z chudobné na vůdčí ekonomiku: Po roce 1989 se Polsko ze zaostávajícího státu centrálně plánovaného hospodářství proměnilo v jednoho z hlavních ekonomických tahounů střední a východní Evropy.
- Vstup do EU a ekonomický boom: Od vstupu do EU v roce 2004 Polsko rychle roste, přičemž jeho HDP v roce 2025 poprvé přesáhlo 1 bilion USD (6. největší ekonomika EU a člen G20/TOP 20 světa). K úspěchu přispěly evropské fondy, domácí trh a zapojení do globálních řetězců.
- Růst životní úrovně a bohatství: HDP na obyvatele vzrostlo z 38 % na 85 % průměru EU (1990–2025) a výrazně přibylo extrémně bohatých lidí (počet osob s majetkem nad 30 milionů USD vzrostl v letech 2021–2026 o více než 109 %).

Šoková transformace a institucionální reforma

Hospodářský úspěch Polska nelze vysvětlit jediným faktorem. Za dnešním úspěchem stojí kombinace institucionálních reforem, členství v Evropské unii, navýšení kvality lidského kapitálu, podnikatelské kultury a schopnosti využít vlastní průmyslovou tradici. Výsledkem je jeden z nejúspěšnějších transformačních příběhů v Evropě. Tyto reformy byly samozřejmě sociálně nákladné. Nezaměstnanost v první polovině 90. let dosahovala až 16 %, řada podniků zanikla a životní úroveň zpočátku klesala. Výsledkem však bylo vybudování funkční tržní ekonomiky rychleji než v mnoha jiných postkomunistických státech.

V roce 1990 dosahoval polský HDP na obyvatele v paritě kupní síly přibližně 6 730 USD, což představovalo pouze 38 % průměru tehdejší Evropské unie. Do roku 2025 však vzrostl na přibližně 55 340 USD a dosáhl zhruba 85 % průměru EU. Polsko tak během jedné generace dokázalo téměř osmkrát zvýšit svou ekonomickou úroveň a přiblížit se životní úrovni vyspělých zemí západní Evropy. Tempo tohoto dohánění bylo mimořádné i ve srovnání s ostatními postkomunistickými státy. Mezi lety 1990 a 2024 vzrostl HDP na obyvatele v Polsku o 252 %, což představovalo nejvyšší nárůst ze všech zemí střední a východní Evropy (AP, 2026).

Graf č. 1: Růst HDP/osoba (PPP), 1990-2024

Zdroj: World Bank, 2026; AP, 2026

Významným mezníkem se stal vstup Polska do Evropské unie v roce 2004. Od té doby rostla polská ekonomika v průměru o 3,8 % ročně, zatímco průměr Evropské unie činil pouze 1,8 %. Členství v EU otevřelo polským firmám přístup na jednotný evropský trh a současně přineslo miliardové investice z evropských fondů. Polsko patří dlouhodobě mezi nejúspěšnější členské státy z hlediska čerpání evropských prostředků i jejich efektivního využívání. Na rozdíl od České republiky, kde byly evropské fondy často rozděleny mezi velké množství menších projektů, Polsko soustředilo značnou část prostředků do strategických investic s celostátním dopadem. Financovány byly zejména rozsáhlé dopravní stavby, modernizace železniční infrastruktury, výstavba dálniční sítě, logistických center a průmyslových zón. Právě důraz na velké infrastrukturní projekty přispěl ke zvýšení konkurenceschopnosti polské ekonomiky, zlepšení propojení regionů a vytvoření podmínek pro další příliv domácích i zahraničních investic (European Commision, 2026).

Samotné evropské fondy však nemohou vysvětlit celý polský úspěch. Za důležitější lze považovat silný společenský konsensus o směřování země na Západ a přijetí institucí, pravidel a ekonomických standardů běžných ve vyspělých evropských zemích. Relativně kvalitní veřejná správa, funkční instituce a vysoká schopnost regionů připravovat a realizovat rozvojové projekty umožnily efektivně využít příležitosti spojené s členstvím v Evropské unii.

Významnou konkurenční výhodou Polska je rovněž vysoká úroveň lidského kapitálu. V roce 2025 dosahoval podíl osob ve věku 25 až 34 let s terciárním vzděláním 45,2 %, zatímco v České republice činil 36 % (OECD, 2025). Rozšíření vysokoškolského vzdělávání po roce 1989 výrazně zvýšilo nabídku kvalifikované pracovní síly a vytvořilo předpoklady pro přechod k ekonomice s vyšší přidanou hodnotou. K rozvoji země přispěla také návratová migrace pracovní síly. Přestože po vstupu do Evropské unie odešly za prací do zahraničí miliony Poláků, značná část z nich se později vrátila, mimo jiné i v souvislosti s brexitem. Vedle finančních úspor si přivezli také pracovní zkušenosti, jazykové dovednosti, podnikatelské kontakty a moderní pracovní postupy získané ve vyspělých západoevropských ekonomikách. Tento přenos znalostí a zkušeností pomohl zvýšit produktivitu práce, posílit podnikatelské prostředí, urychlit modernizaci polské ekonomiky a současně zmírnit demografický problém.

Další významnou předností Polska je příznivé investiční prostředí. V posledních letech země přitahovala rozsáhlé investice na zelené louce, často v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou, zatímco v České republice převažovaly spíše reinvestice již etablovaných zahraničních firem. Významnou roli hraje také vysoké tempo bytové a infrastrukturní výstavby, které usnadňuje rozvoj průmyslových zón a zvyšuje mobilitu pracovní síly. Od 90. let proudily do Polska desítky miliard eur přímých zahraničních investic. Mezi největší investory patří: Volkswagen, Mercedes-Benz, LG, Samsung, Bosch, Siemens, Intel, Amazon.

Dalším faktorem úspěchu polské ekonomiky byla její mimořádná odolnost vůči hospodářským krizím. Polsko bylo jedinou členskou zemí Evropské unie, která se během globální finanční krize v roce 2009 nepropadla do recese. K této odolnosti přispěla především velikost domácího trhu s téměř 38 miliony obyvatel, díky němuž byla ekonomika méně závislá na zahraniční poptávce než řada menších otevřených ekonomik regionu. Významnou roli sehrála také aktivní fiskální politika, která v obdobích hospodářského zpomalení podporovala domácí spotřebu a investice. Polská vláda dlouhodobě využívala veřejné investice, sociální transfery i evropské fondy jako nástroje hospodářské stabilizace. Vysoký podíl domácí spotřeby na tvorbě HDP spolu s relativně diverzifikovanou strukturou ekonomiky umožňoval Polsku lépe čelit vnějším ekonomickým šokům a udržovat stabilní tempo růstu i v obdobích nejistoty.

Nové výzvy polského modelu

I navzdory úspěchu polské ekonomiky z posledních let její další rozvoj bude spojen s řadou výzev. První z nich představuje nepříznivý demografický vývoj. Polsko patří mezi nejrychleji stárnoucí společnosti v Evropě a dlouhodobě se potýká s mimořádně nízkou porodností. V roce 2024 dosahovala úhrnná plodnost v Polsku pouze 1,14 dítěte na ženu, zatímco v České republice činila 1,36 (ČSÚ, 2026). Přestože obdobným demografickým problémům čelí i Česká republika a další státy střední Evropy, situace v Polsku je v současnosti výrazně nepříznivější. Pokud se nepodaří nepříznivý demografický trend zvrátit prostřednictvím vyšší porodnosti, migrace nebo delší ekonomické aktivity starších pracovníků, může se právě nedostatek pracovní síly stát jednou z hlavních překážek dalšího hospodářského růstu země.

Druhou významnou výzvou jsou veřejné finance. Polsko v posledních letech realizuje rozsáhlé výdaje na obranu, které v roce 2025 přesáhly 4 % HDP a patří k nejvyšším v rámci NATO i Evropské unie. To vytváří i výrazný tlak na rozpočtovou stabilitu i vývoj veřejného dluhu. Ve druhém čtvrtletí roku 2026 dosáhl dluh Polska 64,5 % HDP, zatímco v České republice činil 43,8 % HDP. Přičemž v tomto období český dluh se oproti předchozímu čtvrtletí mírně snížil, v Polsku naopak dále rostl. Mezi prvním a druhým čtvrtletím roku 2026 se poměr dluhu k HDP zvýšil o 3 procentní body, což představovalo nejvyšší nárůst mezi členskými státy Evropské unie. V meziročním srovnání dokonce vzrostl o 6,7procentního bodu, opět nejvíce v celé Evropské unii (Eurostat, 2026). Přestože úroveň zadlužení Polska zůstává mírně pod průměrem EU, současný trend naznačuje, že dosavadní model růstu založený na vysokých veřejných výdajích bude obtížnější dlouhodobě udržet.

Třetí výzva souvisí s přechodem od ekonomiky založené na dohánění vyspělých zemí k ekonomice založené na vlastních inovacích. Dosavadní růst byl ve značné míře podporován přebíráním zahraničních technologií, přílivem zahraničních investic a integrací do evropských výrobních řetězců. S rostoucí životní úrovní a mzdovými náklady však budou tyto zdroje konkurenční výhody postupně slábnout. Pro další konvergenci k nejvyspělejším ekonomikám bude proto klíčové posílit výzkum a vývoj, podporovat technologické inovace a vytvářet podmínky pro vznik domácích firem schopných uspět na globálních trzích. Budoucí prosperita Polska tak bude záviset nejen na schopnosti přitahovat zahraniční kapitál, ale stále více také na schopnosti vytvářet vlastní technologie, značky a inovace.

Závěr

Polský hospodářský úspěch má význam i pro Českou republiku. Pro středně velkou ekonomiku, která je silně závislá na exportu, je výhodou mít v bezprostředním sousedství jednu z dvaceti největších ekonomik světa. Rostoucí bohatství polských domácností, rozvoj tamního průmyslu i rostoucí investice vytvářejí příležitosti pro české exportéry, investory a dodavatelské řetězce. Silné Polsko navíc zvyšuje ekonomickou atraktivitu celého regionu pro zahraniční investory a posiluje jeho vyjednávací pozici v rámci Evropské unie. Polský ekonomický vzestup proto není pro Českou republiku hrozbou, ale spíše příležitostí. Přestože mezi oběma zeměmi existuje přirozená konkurence při získávání investic, dlouhodobě převažují přínosy plynoucí z existence silného a prosperujícího souseda, který může být důležitým obchodním partnerem i zdrojem inspirace pro hospodářskou politiku.

Zdroje

- ASSOCIATED PRESS. Poland is a model for economic growth. Now it has surpassed a key milestone. AP News. Dostupné z: https://apnews.com/article/poland-economy-growth-g20-gdp-26fe06e120398410f8d773ba5661e7aa
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet narozených byl loni nejnižší za posledních 240 let. Praha: ČSÚ. Dostupné z: https://csu.gov.cz/produkty/pocet-narozenych-byl-loni-nejnizsi-za-poslednich-240-let
- EUROPEAN COMMISION. 2025 European Semester: Country Report Poland. Brussels: European Commission.
- EUROSTAT (2026). Government debt at 88.8 % of GDP in euro area. Euro Indicators, 21. října 2026. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-21102026-bp
- OECD. Education at a Glance 2025. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2025_1c0d9c79-en.html
- POLSKIE RADIO. Report: Poland sees fastest global growth in number of ultra-wealthy people. English Section. Dostupné z: https://www.polskieradio.pl/395/7786/Artykul/3735558
- WORLD BANK. World Development Indicators. Washington, D.C.: World Bank.

Autor

MARTIN ZEMAN
Analytik

Martin Zeman vystudoval Národohospodářskou fakultu a Fakultu podnikohospodářskou na Vysoké škole ekonomické v Praze. Na VŠE také obhájil svou dizertační práci. Odborně se zabývá hospodářskou politikou, fiskální politikou a veřejnými financemi. Je autorem několika odborných článků, vystupuje na mezinárodních konferencích a publikuje komentáře v médiích. Několik let působil jako poradce ministryně a také v dalších institucích zabývajících se veřejnými financemi.

Vydavatel

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz